

När kassan ler

Jag låter mjölkkartongen av märket Valio glida över skenorna medan jag hälsar på mannen som dykt upp bakom plexiglasets. Jag tar tag i pistolen, skjuter i väg strålen av laser för att besegra den Tetra Pak som precis lämnat mitt grepp. Bip, bip, det blir en fullträff. Dag ut och dag in riktas laserstrålen mot hundratals streckkoder som avläses och registreras, mot varor som aningen slarvigt packas in i tunna plastpåsar och förs hem för att konsumeras. Det är ett enda "God dag!", "Det blir nio och femtio, tack", "Vill du ha kvittens?" och "Ha en trevlig fortsättning på dagen", och så om och om igen tills klockan slår nio och kinderna är ömma av allt leende. Jobbet är lätt, oväsentligt i en modern värld. Kanske är människor i kassor slöseri med resurser, men kassörskans betydelse kan vara större än någon må tro.

Varje dag passerar hundratals händer kassan. Då jag klär på mig den gråa, aningen svettiga, västen och fäster öronsnäckan bakom örsnibben får händerna en sorts kraft. Händerna blir outhärliga. De utgör en länk mellan två världar, mellan två människor. Vissa händer skakar, vissa händer är lika stadiga som kirurgens. Det finns släta och rynkiga, kraftiga och spinkiga händer. Ibland är naglarna prydligt målade, ibland svarta av sot. Händerna tar emot, händerna ger, både kvittens, mynt och paket.

Händerna som nu gräver häftigt i den rödbruna plånboken tillhör Peter. Det är namnbrickan som avslöjat honom. Utifrån inköpen och den mörka smörjan på händerna gissar jag att han har celiaki, åtminstone en katt och jobbar som sotare. Peters händer skakar. Han räcker fram en ask med mynt, låter mig plocka vad som fattas. Sedan går Peter hem. Där hemma ekar tystheten mellan väggarna.

Jag har sett tillräckligt många människor under de timmar jag spenderat i kassan för att förstå att Peter finns överallt. Vad händer med Peter ifall kassan stängs, ifall den vänliga, bekanta tjejen i kassan byts ut mot en manick med serienumret AJ914C? Visst kan en maskin göra så gott som vad som helst. Den kan säga "God kväll!" och "Det blir sju och trettio, tack!". Maskinintelligens jobbar dessutom exakt, tröttnar aldrig och kräver vare sig mat eller lön. Men den saknar något synnerligen viktigt: mänsklighet. Robotarmar kläs inte av kött och ben, blodet strömmar inte mellan förmak och kammare i bröstet på den mekaniska människan.

I och med digitaliseringen och automatiseringen har den tidigare självklara vardagliga kontakten mellan människor minskat enormt. Nättjänster och kassor med självbetjäning har erövrat de traditionella servicetjänsterna och i och med pandemin ryggade även de mest inbjudande händerna tillbaka. Visst har reformen lett till att samhället blivit smidigare och billigare, men till vilket pris?

Vilka är vi utan handskakningar, kramar och smekningar på kinden? Vad är värt att räddas ifall även kassörskan får sparken?

Kassan är en plats där gammal och ung träffas, där kulturer möts och förenas. De mänskliga interaktionerna vid kassan påminner oss om vikten av att vara medveten om och visa respekt för varandra i våra dagliga interaktioner. Den respekten är alltför värdefull för att glömmas bort.